

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közbeszerzés mint a munka értékét és méltóságát biztosító eszköz a takarítási és üzemeltetési szolgáltatások terén

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2020/C 429/05)

Előadó: **Diego DUTTO**

Társelőadó: **Nicola KONSTANTINOU**

A Közgyűlés határozata:	2020.2.20.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szerv:	Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)
Elfogadás a CCMI ülésén:	2020.9.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.9.18.
Plenáris ülés száma:	554.
A szavazás eredménye:	192/7/18
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Bizottságnak, az Európai Parlamentnek és a tagállamoknak ki kell dolgozniuk a stratégiai közbeszerzés alkalmazásának előmozdításához szükséges támogató eszközöket, hogy a közbeszerzéseken belüli magasabb szociális és minőségi normák garantálása érdekében előrelépés történjen a fenntartható, átlátható, ambiciózus és érvényesíthető stratégiai kritériumok szisztematikus alkalmazása terén.

1.2. Annak biztosításához, hogy takarítási szolgáltatások esetében ne az árra, hanem a minőségre helyeződjön a hangsúly, az átláthatóság elvét a megrendelő és a vállalkozó tekintetében is érvényesíteni kell. A szerződés dokumentációjában a kötelezettségeket pontról pontra meg kell határozni, beleértve a takarítás gyakoriságát, időtartamát, munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági vonatkozásait, valamint pénzügyi költségeit⁽¹⁾. A nyújtott takarítási szolgáltatások minőségének felméréséhez elengedhetetlen e kritériumok alkalmazásának a szerződés teljes tartama alatti értékelése.

1.3. A szociális partnereket az Európai Bizottság 2017. október 3-i ajánlásában⁽²⁾ foglaltak szerint be kell vonni a közszektorbeli ajánlatkérők képzésébe és professzionalizációjába.

1.4. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak kezdeményezniük kell a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelmet és a foglalkoztatási feltételek további javítását a takarítási ágazatban. Szigorúbb szabályozással és végrehajtási mechanizmusokkal, például a bérekre vonatkozó kritériumok és ágazati kollektív tárgyalás útján elősegíthető a tisztességes verseny, a magasabb szintű szociális normák és a minőségi foglalkoztatás.

1.5. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet, a tagállamokat, valamint a regionális és helyi önkormányzatokat, hogy lehetőség szerint minden közbeszerzés során csak nappali takarításra vonatkozó ajánlatokat kérjenek be.

1.6. A tisztességes verseny úgy biztosítható, ha súlyt helyezünk a minőségi szempontokra, továbbá tisztetben tartjuk az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatát és a nemzeti jogszabályokat azon lehetőséget illetően, hogy a kollektív megállapodások tisztetben tartását a közbeszerzési szerződések odaitélésének feltételévé tegyük. A tagállamoknak a szociális partnerekkel együtt és a nemzeti gyakorlatnak megfelelően elő kellene mozdítaniuk a nemzeti takarítási iparágban az ágazati szintű kollektív megállapodások hatókörét, valamint biztosítaniuk kell ezek betartását.

⁽¹⁾ <http://www.europecleaningjournal.com/magazine/articles/latest-news/managing-quality-in-german-contract-cleaning>.

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1805&from=HU> A Bizottság (EU) 2017/1805 ajánlása (HL L 259., 2017.10.7., 28. o.).

1.7. Az ágazat munkaerejét elsősorban nők és nem uniós állampolgárok alkotják. Őket ezért közvetlenebbül érintheti a közigazgatási szervek közbeszerzési politikája. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a kollektív szerződések mellett további biztosítékokat is ki kell dolgozni a megkülönböztetésmentesség és a munkavállalókkal szembeni egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása érdekében. Az EGSZB azt javasolja, hogy a tenderek odaítélési kritériumai közé vegyenek fel olyan további pontokat, amelyek jutalmazták az integráció olyan formáit, mint a célzott képzések, a családtámogatási szolgáltatások (például a kiskorúak iskola utáni felügyelete), valamint a vállalati jóléti intézkedések egyéb szociális tartalmú formái.

1.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a 2014-es uniós közbeszerzési irányelvek felülvizsgálata során rögzítsék, hogy a kötelező biztonsággal és képzéssel kapcsolatos költségeket az árverseny szféráján kívüli, ellenőrizhető és nem csökkenthető elemként kell kimutatni a pályázatban szereplő költségek bontásában.

1.9. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a fenntarthatósági feltételeket, a munkavállalói jogokat és az általánosan alkalmazandó kollektív szerződéseket a teljes alvállalkozói láncra kiterjedően és a szerződések végrehajtása során mindvégig tiszteletben kelljen tartani úgy, hogy az ajánlatkérő szerv, a fővállalkozó és az alvállalkozók mindegyike a saját közvetlen szerződéses partnere vonatkozásában legyen felelősségre vonható.

1.10. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy – amennyiben még nem így teszik – a takarítási ágazat közbeszerzéseinek végrehajtási szakaszában kísérik kiemelt figyelemmel és érdemben ellenőrizték a szociális, környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontokat érintő jogszabályi és szerződéses kötelezettségek, valamint a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági szempontok tiszteletben tartását.

1.11. A 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽³⁾ 83–85. cikke által a tagállamokra, az ajánlatkérőkre és az Európai Bizottságra rótt kötelezettségeket illetően az EGSZB arra kéri mindezeket a szerveket, hogy további késedelem nélkül bocsássák rendelkezésre a megfelelő adatokat, mindenekelőtt annak biztosítása érdekében, hogy a takarítási szerződések odaítélési szempontjai és azok relatív súlyozása rendelkezésre álljon. Az Európai Bizottság nyújtson pénzügyi támogatást az ágazati szociális partnerek nyomkövetési projektjeihez, valamint a takarítási és üzemeltetési szolgáltatások ágazatában alkalmazott közbeszerzés témájának kutatásához.

1.12. Az Európai Bizottságnak meg kellene erősítenie a szociális partnerekre vonatkozó jogi keretet és e partnerek tárgyalási képességét nemzeti szinten, többek között azáltal, hogy forrásokat különít el mindenekelőtt a délkelet-, közép- és kelet-európai országok kapacitásépítési intézkedéseinek finanszírozására⁽⁴⁾.

1.13. Az EGSZB ajánlja, hogy a 2014-es uniós közbeszerzési irányelvek felülvizsgálata során biztosítsák, hogy a takarítási szolgáltatások és a hasonló munkai igényes szolgáltatások esetében az uniós közbeszerzési irányelvek **kérjék vagy kötelezzék** a tagállamokat arra, hogy az ajánlatok elbírálásakor zárják ki a legalacsonyabb ár mint kiválasztási kritérium alkalmazását, és a minőségre adható pontszám 30 %-ában határozzák meg az árra odaítélhető pontszám felső határát, valamint – a 2001/23/EK („TUPE”) irányelvvel⁽⁵⁾ összhangban és az uniós esetjog által értelmezve, a vállalkozásnál alkalmazott munkafeltételek figyelembevételével és a kollektív tárgyalással összhangban – külön szociális záradékokkal biztosítsák a pályázat alapján foglalkoztatottak munkahelyének stabilitását.

1.14. Az EGSZB kéri az ajánlatkérő szerveket, hogy a takarítási szolgáltatásokra a saját költségbecsléseiket alkalmazzák, és az ágazat piacának értékeléséhez mérítsenek ihletet nemzeti példákából, illetve olyan speciális ágazati eszközökből, mint a legjobb ajánlattevő kiválasztását segítő útmutató (Best Value Guide), valamint e szolgáltatások egy részére a tagállamok által a saját közbeszerzési jogszabályaikba átültetett 2014/24/EU irányelv 20. cikke szerinti fenntartott szerződéseket alkalmazva alkalmazzák.

1.15. Az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene a tagállamokat egy akkreditációs folyamat vagy minősítési rendszer bevezetésére azon szerződő felekre vonatkozóan, amelyek részt kívánnak venni takarítási közbeszerzési pályázatokon. Ezt a folyamatot egy értékelő bizottságnak kell felügyelnie, amely több különböző érdekelt félből áll, például szakszervezetekből és az ágazati szerződő felek egy képviselőjéből.

1.16. Mivel a Covid19 kockázata továbbra is fennáll, a Covid19 vagy más hasonló betegség okozta fertőző kockázata miatt szükséges a munkavállalók és a lakosság védelme. Az EGSZB ajánlja, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok a szociális partnerek bevonásával dolgozzanak ki kötelezően alkalmazandó protokollokat a munkahelyi egészségvédelemre és biztonságra vonatkozóan.

1.17. Az EGSZB továbbá arra kéri a tagállamokat, hogy tegyenek lépéseket és működjenek együtt a szociális partnerekkel annak érdekében, hogy megvitassák a tisztességes és minőségorientált közbeszerzési gyakorlatokhoz való gyors visszatérés ideiglenes gyakorlati megoldásait.

⁽³⁾ HL L 94., 2014.3.28., 65. o.

⁽⁴⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2019/representativeness-of-the-european-social-partner-organisations-industrial-cleaning-sector#tab-01>.

⁽⁵⁾ A Tanács 2001/23/EK irányelve (HL L 82., 2001.3.22., 16. o.).

1.18. A Covid19-válság fényében az EGSZB azt ajánlja a tagállamoknak, hogy mozdítsák elő a takarításcélok képzését és professzionalizációját. Pénzügyi erőforrásokat kell rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy az állami hatóságok és a szerződő vállalkozások képzési és készségfejlesztési beruházásokat hajthassanak végre. A takarítási és higiéniai szolgáltatások ágazatában dolgozó munkavállalókat arra kell ösztönözni, hogy szerezzenek szakképesítést, megteremtve ezzel az alapját annak, hogy a kiszolgáltatott munkavállalók jobb álláslehetőségeket találjanak.

1.19. Az EGSZB amellett száll síkra, hogy az uniós intézmények, a tagállamok, valamint a helyi és regionális önkormányzatok alkalmazzanak átfogó megközelítést a takarítási szolgáltatások beszerzésében. Az ilyen megközelítés nem törekszik kompromisszumra a környezetvédelmi szempontok és a munkafeltételek között, ugyanakkor előmozdítja a társadalmi kohéziót, a munkaügyi normákat, a nemek közötti egyenlőséget, valamint az Európai Bizottság zöld megállapodása keretében javasolt környezetvédelmi célok teljesülését.

2. Általános megjegyzések

2.1. A jelen vélemény fő célja arra vonatkozó ajánlások megfogalmazása, hogy a közbeszerzés miként alkalmazható a minőségi foglalkoztatás elterjedését és a munkahelyi méltóság szélesebb körű érvényesülését biztosító eszközként a takarítási és üzemeltetési szolgáltatások terén.

2.2. Az ajánlások között sok általános hatályú is szerepel, amelyek valamennyi gazdasági ágazatra kiterjedően alkalmazhatók. Ez különösen az olyan munkaerő-intenzív szolgáltatási ágazatok esetében igaz, mint a személy- és vagyonvédelem, valamint a vendéglátás.

3. Előzmények és háttér

3.1. „Az EU-ban minden évben több mint 250 000 közigazgatási szerv a GDP kb. 14 %-át (kb. 2 billió eurót) költi különféle szolgáltatások, munkák és eszközök beszerzésére.”⁽⁶⁾ A közbeszerzések legnagyobb részét a szolgáltatások teszik ki, például a takarítás. 2017-ben a szolgáltatásokért közbeszerzések keretében kifizetett összeg elérte a 250 milliárd eurót⁽⁷⁾.

3.2. A közbeszerzés támogathatja a reálgazdasági beruházásokat, minőségi munkahelyeket teremthet és garantálhatja azok megtartását, továbbá előmozdíthatja a fogyatékkal élők, a hátrányos helyzetűek és a migráns munkavállalók befogadását és jobb munkakörülményeit⁽⁸⁾. Ezenkívül ösztönözheti az innovatív termékek keresletét, segítheti az iparpolitikai célkitűzések megvalósítását, és előmozdíthatja az erőforrás- és energiahatékony, körforgásos gazdaságra való átállást⁽⁹⁾.

3.3. A 2014/24/EU közbeszerzési irányelv kapcsán a „gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat”-ra vonatkozó kritériumok meghatározásakor a fenti 3.2. pontban említett valamennyi kritériumot figyelembe kell venni. Mivel a szabályok továbbra sem konkrétak, a legtöbb közbeszerzési szerződést továbbra is a legalacsonyabb árat kínáló ajánlattevőnek – időnként kirívóan alacsony összegű ajánlatért – ítélik oda⁽¹⁰⁾.

3.4. A közbeszerzési irányelvekben rejlő lehetőségeket nem aknázzák ki teljes mértékben, és az alkalmazásuk tagállamonként változó. Ebből következően a közigazgatási szervnek meg kell állapítania a prioritásait⁽¹¹⁾.

3.5. Ez elsősorban politikai, és csak másodsorban technikai kérdés. Annak eldöntése, hogy mely szolgáltatásokat vásárolják meg, és mely odaítélési szempontokat milyen relatív súlyozás mellett alkalmazzanak, a politikai döntéshozatali folyamat részét képezi. Ezek a döntések határozzák meg az odaítélési eljárás keretét és alapvető paramétereit. A munkavállalói, környezeti és szociális jogok figyelmen kívül hagyása egyenlőtlen versenyfeltételeket teremtene.

4. A Covid19-válság, a takarítási szolgáltatások ágazata és a közbeszerzés

4.1. A Covid19-világjárvány rávilágított arra, hogy a takarítási szolgáltatások alapvetően fontosak a közjó számára. A szerződő vállalkozásoknak meg kell felelniük egy sor minősítési, hatékonysági és specializációs követelménynek. Az EFCI és az UNI Európa – mindketten uniós szociális partnerek – 2020. április 22-i közös nyilatkozatukban hangsúlyozták, hogy a takarítási ágazat és annak dolgozói kulcsszerepet játszanak a vírus terjedésének megelőzésében⁽¹²⁾.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_en

⁽⁷⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/631048/IPOL_STU\(2018\)631048_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/631048/IPOL_STU(2018)631048_EN.pdf), 14. o.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers/social-procurement_hu

⁽⁹⁾ Az Európai Bizottság több segédeszközt is biztosít a közbeszerzési ajánlatkérő szervek számára, nem csupán a társadalmi szempontból felelős közbeszerzésre vonatkozó eszközt, és az összes ilyen szempontot figyelembe kell venni: https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers_hu

⁽¹⁰⁾ Ezzel a kérdéssel a 2014-es uniós közbeszerzési irányelv 69. cikke foglalkozik.

⁽¹¹⁾ Jeremy Prassl, *The Future of EU Labour Law*.

⁽¹²⁾ Közös nyilatkozat a Covid19 hatásáról a takarítási és üzemeltetési szolgáltatások ágazatára, valamint az ágazat védelméhez szükséges intézkedésekről, <https://www.uni-europa.org/2020/04/22/joint-statement-on-the-covid-19-impact-to-the-industrial-cleaning-and-facility-services-sector-and-the-necessary-measures-to-protect-it/>

4.2. 2018-ban az EU-ban 4,11 millió takarító dolgozott 283 506 vállalkozásnál. Az árbevétel a 2010-es évek közepe óta folyamatosan bővült. Az egy vállalkozásra jutó árbevétel 2017-re elérte a 393 000 eurót. Az EFCI közlése szerint „az egy munkavállalóra jutó átlagos árbevétel megközelítette a 30 000 eurót”. Az egy alkalmazottra jutó árbevétel 27 400 euró, a munkavállalók éves átlagbére pedig 12 200 euró. Az európai takarítóiparban a munkaerő nagy része részmunkaidőben dolgozik. Ráadásul egy ilyen munkaerő-igényes ágazatban a vállalatok árrése nem haladja meg a 3 %-ot. A szerződő vállalkozásoknak többletköltségeik keletkeztek a Covid19-világjárvány következtében, mivel ügyfeleik és saját munkavállalóik érdekeit is védeniük kellett. A takarítók között kiugróan magas a részmunkaidőben foglalkoztatottak, a nők és a bevándorlók aránya. A női munkavállalók aránya Dánia kivételével minden esetben 50 % feletti, Litvánia, Luxemburg, Portugália és az Egyesült Királyság esetében 80 % feletti csúcserkéveléssel⁽¹³⁾. Az EU-ban a takarítók 30 %-a (Belgiumban 60 %-a) bevándorló.

4.3. A takarítási és üzemeltetési szolgáltatások ágazatában a piacra lépés korlátai alacsonyak vagy nem is léteznek. A takarítási szolgáltatások munkaerő-igényesek, és a takarítóvállalatok a bevételük közel 80 %-át a munkaerőköltségre fordítják, ami nagyon kicsi árrést hagy az ilyen cégeknek. Ezért a megrendelők (akár a köz-, akár a magánszektorból) beszerzési döntése lefelé nyomja az árakat, aláásva ezzel a szociális normákat és a takarítói munka méltóságát.

4.4. A Covid19-válság alatt és azután a takarítási és üzemeltetési szolgáltatások ágazatában csak akkor lehet biztosítani a munka értékét és a színvonalas foglalkoztatás szigorú normáit, ha a takarítók megfelelő képzéssel és technikai eszközökkel rendelkeznek, a munkáltatók és a munkavállalók jogai és kötelezettségei pedig egyértelműen meghatározottak. Emiatt lehetséges, hogy a közigazgatási szerveknek többet kell fizetniük a takarítási szolgáltatásokért. A Covid19-válság alatt felfüggesztett tevékenységek miatt számos vállalkozás súlyos pénzforgalmi problémákkal szembesült, és megnövekedett költségeket kellett viselnie a munkavállalók és az ügyfelek védelméhez szükséges egészségvédelmi és biztonsági intézkedések végrehajtása érdekében. Ezeket a pénzügyi problémákat súlyosbítják a rossz szerződés-kötési gyakorlatok, mind az állami, mind a magánszektorbeli beszerzők részéről. Annak érdekében, hogy a vállalatok támogatást kapjanak ahhoz, hogy továbbra is biztosítsák takarítóik egészségét és biztonságát, valamint fenntartsák és javítsák foglalkoztatási körülményeik minőségét, az EGSZB arra kéri az állami és magánbeszerzőket, hogy biztosítsák a hatékony közbeszerzéshez való gyors visszatérést, a tisztességes szerződés-kötési gyakorlatokat és a minőségi kritériumok jobb figyelembevételét⁽¹⁴⁾. A takarítók sokszor veszélyes körülmények között dolgoznak, amivel saját egészségüket is kockáztatják⁽¹⁵⁾. Bár egyes munkavállalók inkább részmunkaidőben dolgoznak, mások hosszabb vagy teljes munkaidőben szeretnének dolgozni. A munkáltatók azonban néha nehezen tudnak teljes munkaidős szerződéseket ajánlani. Emellett, bár a szociális partnerek elkötelezettek a nappali takarítás mellett, a takarítási szolgáltatásokat gyakran olyan munkavállalók nyújtják, akik éjszaka, egyedül dolgoznak. Ez gyakran az ügyfelek követelményeinek tudható be. Ezek a foglalkoztatási gyakorlatok hozzájárulnak ahhoz, hogy a takarítók munkája továbbra is láthatatlan⁽¹⁶⁾, alulértékelt, és nem kap megfelelő elismerést⁽¹⁷⁾. Sajnálatos módon egyes tagállamokban még mindig léteznek nulla órás szerződések. A közigazgatási szervek annyiban felelősek ezért, hogy továbbra is ők kezelik a szerződést, követik nyomon annak megvalósítását és értékelik a szolgáltatás minőségét. Azt kell célul kitűzni, hogy a munkavállalóknak több lehetőségük legyen arra, hogy napközben, egy műszakban dolgozzanak, és teljes munkaidős szerződéssel alkalmazzák őket, hogy javuljon az életminőségük.

4.5. A közbeszerzési szerződéseknel a legalacsonyabb ár egyedüli odaítélési kritériumként való alkalmazása veszélyezteti a minőségi szolgáltatásnyújtást, emellett hozzájárul a munkakörülmények romlásához, az egyenetlen (gyengébb) minőséghez, valamint a hanyagsághoz (kisebb erőfeszítéshez)⁽¹⁸⁾. Mivel a takarítás sokrétű feladat, amely nehezen számszerűsíthető, a minőséget a munkafolyamat során és azt követően is nehéz megítélni. Ezért fontos, hogy a minőséget az eredmények és a teljes életciklus, ne pedig a folyamat alapján állapítsák meg.

4.6. A „legalacsonyabb ár” kifejezés kikerült a 2014/24 irányelv szövegéből, de megengedett a „kizárólag az ár” alapján történő odaítélés (a 67. cikk (2) bekezdésének utolsó albekezdése). Ez azt jelenti, hogy egyes ajánlatkérő szervek továbbra is a legalacsonyabb árat kínáló ajánlattevőnek – időnként kirívóan alacsony összegű ajánlatért – ítélik oda a szerződéseket. Azoknak az országoknak, amelyek a „gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat” kritériumát kívánják alkalmazni a munkaerő-igényes szolgáltatásokra, egy lépéssel tovább kell menniük, és közigazgatási szerveiket ugyanezen elv tényleges

⁽¹³⁾ Eurofound (2019): Repräsentativitätsstudie zum Reinigungssektor, 19. o.: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19012en.pdf

⁽¹⁴⁾ http://servicealliance.eu/wp-content/uploads/2020/05/EBSA-Statement_Contracting-recommendations-during-COVID_13-5-2020.pdf

⁽¹⁵⁾ Bergfeld, Mark (2020): *The Insanity of Making Sick People work*, Jacobin Magazine: <https://jacobinmag.com/2020/03/coronavirus-workers-rights-health-care-cleaners-gig-economy>

⁽¹⁶⁾ Bergfeld, Mark & Ylitalo, Jaana: *Putting Europe's invisible precariat in the spotlight*, Social Europe, 2019. április 18., <https://www.socialeurope.eu/europes-invisible-precariat>

⁽¹⁷⁾ *When Creativity Meets Value Creation. A Case Study on Daytime Cleaning*: Volume VIII: Ergonomics and Human Factors in Manufacturing, Agriculture, Building and Construction, Sustaina.

⁽¹⁸⁾ Ennek alátámasztására lásd: *Public Administration Review*, 79. évf., 2. szám, 193–202. o.

alkalmazása felé kell terelniük, méghozzá úgy, meghatározzák az ár súlyozásának felső határát, és olyan képleteket alkalmaznak, amelyek nem növelik az ajánlatok közötti árkülönbségeket. E célból speciális képzésre van szükség a közbeszerzési tisztviselők professzionalizálása érdekében. Ezenkívül az irányelvek következő felülvizsgálata során kötelező szabályokat kell bevezetni a) az esetlegesen kirívóan alacsony árat tartalmazó ajánlatok (ALT) azonosítására, 20 %-os különbséget bevezetve a következő legolcsóbb tenderhez képest, ezzel ösztönözve az ellenőrzést; b) annak alapos ellenőrzésére, hogy az ajánlattevőknek objektív és valószerű indokai vannak-e az alacsony ajánlati árra; valamint c) ilyen indok hiányában az ilyen ajánlatok kizárására.

4.7. A válság tehát jó lehetőséget kínál a takarítók vállalatoknak és a dolgozóiknak arra, hogy a közvetlen megrendelők és a szélesebb nyilvánosság figyelmét is felhívják a takarítói munka értékére és alapvető fontosságára. Az Unió-beli takarítási ágazat szociális partnerei által 2017-ben kidolgozott, a legjobb ajánlattevő kiválasztását segítő útmutató (Best Value Guide)⁽¹⁹⁾ egyike azon eszközöknek, amelyek a takarítási szolgáltatásokra vonatkozó szerződéseket odaítélő köz- és magánszektorbeli szervezeteket a legjobb értéket kínáló szerződések felé terelhetik. Hasonló eszközöket dolgoztak ki egyes nemzeti szociális partnerek is.

4.8. A digitalizáció lehetőségeket és kihívásokat is teremt a takarítási ágazatban dolgozó alacsony végzettségű munkavállalóknak, és az uniós szociális partnerek úgy vélik, hogy a technológia segítségével növelni lehet a takarítók által végzett munka értékének és általában a takarítás jelentőségének elismerését, valamint többletértéket lehet teremteni a megrendelők számára⁽²⁰⁾. Az EFCI SK-Clean projektje feltérképezi majd az ágazatban felmerülő változó készségigényeket, és olyan eszköz lesz, amellyel elő lehet mozdítani a takarítók professzionalizációját⁽²¹⁾.

4.9. A Covid19-járvány által teremtett új helyzetben az illetékes szervezeteknek biztosítaniuk kell az egyéni védőeszközök használatára vonatkozó tájékoztatást, valamint a megfelelő egyéni védőeszközöket a munkavállalók és a magánszemélyek védelme érdekében. A vállalkozásoknak pénzügyi támogatásra van szükségük, hogy a szervezeti intézkedések, a kockázatelemzések, a kockázatelemzés, valamint a munkavállalók egyéni védőeszközökkel való ellátásának emelkedő többletköltségeit fedezni tudják⁽²²⁾. Márpedig nagyon fontos, hogy a szerződő vállalkozások beruházzanak ezeken a területeken, mert így tudnak az ügyfeleiknek olyan takarítási szolgáltatásokat kínálni, amelyek kémiai és biológiai kutatási eredményeken alapulnak, és ezért innovatívak és eredményesebbek.

5. A közbeszerzések és a zöld megállapodás

5.1. A zöld megállapodás szerint a közbeszerzést a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésének szolgálatába lehet állítani. Azonban átfogó megközelítésre van szükség.

5.2. A takarítási ágazat a zöld átálláshoz és a körforgásos gazdasághoz az ökocímekkel rendelkező, környezetbarát tisztítószerek, szappanok, toalettpapír, papírtörölkők használatával és a hulladék megfelelő szelektálásával tud hozzájárulni. Ezt a célt szolgálják a takarítási szolgáltatások⁽²³⁾ és a tisztítószerek⁽²⁴⁾ ökocímkei is annak ellenére, hogy ezek gyakorlati hatékonysága nem egyértelmű. Ha az ügyfél nem fogadja el a környezetbarát termékek és eljárások használatát, az költségnövekedéshez vezethet, ami minden költségelemre nagyobb nyomást gyakorolna. Ez a szociális és munkakörülmények, valamint a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági feltételek romlásához is vezethet. Mindezek következtében beszűkülhet a kkv-k közbeszerzési lehetőségeihez való hozzáférése is⁽²⁵⁾. Éppen ezért van szükség a közbeszerzés átfogó megközelítésére.

5.3. A kutatások szerint a környezetvédelmi kritériumok túl gyengék ahhoz, hogy a beszállítókat tényleges változásra ösztönözzék⁽²⁶⁾. A környezetvédelem iránt elkötelezett magánszektorbeli vállalkozások nem tudják teljes mértékben kibontakoztatni a bennük rejlő potenciált, ha az ajánlatkérő szervek nem hajlandók megfizetni ennek többletköltségeit. Az ajánlatkérők oldalán tehát professzionálisabb szemléletet kell kialakítani.

⁽¹⁹⁾ <http://www.cleaningbestvalue.eu/>

⁽²⁰⁾ Lásd: EFCI: <https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/02/Digital-transition-in-cleaning-industry-in-FR.pdf> https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-29_Joint-statement-on-digitalisation-EFCI-UNI-Europa-29.10.2019.pdf & https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-29_Joint-statement-on-digitalisation-EFCI-UNI-Europa-29.10.2019.pdf.

⁽²¹⁾ SK-Clean projekt.

⁽²²⁾ Az UNI és a CoeSS nyilatkozata: <https://www.uni-europa.org/2020/05/08/private-security-joint-declaration-ensuring-business-continuity-and-protection-of-workers-in-the-covid-19-pandemic/>

⁽²³⁾ https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/Cleaning_Services_Factsheet_Final.pdf és <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/cleaning-industry-management-standard-cims>

⁽²⁴⁾ <http://www.ecolabelindex.com/ecolabels/?st=category,cleaning>

⁽²⁵⁾ Sofia Lundberg és Per-Olov Marklund (2016): *Influence of Green Public Procurement on Bids and Prices*, <https://www.nhh.no/globalassets/departments/business-and-management-science/seminars/2016-spring/120516.pdf>

⁽²⁶⁾ Sofia Lundberg és Per-Olov Marklund (2016): *Influence of Green Public Procurement on Bids and Prices*, <https://www.nhh.no/globalassets/departments/business-and-management-science/seminars/2016-spring/120516.pdf>

6. Szociális és minőségi szempontok a közbeszerzésben

6.1. A 2014/24/EU irányelv 18. cikkének (2) bekezdése rögzíti, hogy „a tagállamok megfelelő intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy a gazdasági szereplők a közbeszerzési szerződések teljesítése során betartsák a vonatkozó környezetvédelmi, szociális és munkajogi követelményeket, amelyeket az uniós jog, a nemzeti jog, a kollektív szerződések, illetve a X. mellékletben felsorolt környezetvédelmi, szociális és munkajogi rendelkezések írnak elő”.

6.2. Az Európai Bizottságnak a társadalmi szempontból felelős közbeszerzésre vonatkozó 2010. októberi útmutatója több társadalmi szempontot is felsorol az ajánlatkérő szervek számára, például a gyerekmunka és a kényszermunka tilalmát, a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági követelményeket, a minimálbérre vonatkozó kötelezettségeket, a szociális védelmi követelményeket és általában véve a tisztességes munkakörülményeket⁽²⁷⁾. Mivel ezek jogszabályban előírt kötelezettségek, be kell tartani őket, függetlenül attól, hogy a szerződés teljesítésére vonatkozó rendelkezések között szerepelnek-e vagy sem.

6.3. A 2014/24/EU irányelv (98) preambulumbekzdése szerint a szerződésteljesítési feltételek célja lehet még a nők és a férfiak közötti munkahelyi egyenlőség előmozdítását célzó intézkedések végrehajtásának, és a munkahelyi és a magánélet jobb összeegyeztetésének az elősegítése.

6.4. El kell kerülni, hogy az ajánlattevők közötti verseny legfontosabb elemét a munkaerőköltségek jelentsék, ezért az összes ajánlattevőnek (beleértve az alvállalkozókat is) tiszteletben kell tartania a munkaerőköltségekre vonatkozó, helyi jogszabályban vagy kötelező erejű és általánosan alkalmazandó kollektív szerződésben rögzített minimum-előírásokat és a közbeszerzési szerződések általános feltételeit. A kötelező erejű és általánosan alkalmazandó ágazati kollektív szerződések biztosíthatják az egyenlő versenyfeltételeket.

6.5. Noha a legjobb értékre vonatkozó útmutató és a hasonló eszközök enyhíthetik a dolgozói szegénységet és erősíthetik a társadalmi kohéziót az uniós tagállamokban, nem erősítik meg a szociális partnereket ágazati szinten, és nem javítják azt a képességüket sem, hogy kötelező erejű ágazati kollektív tárgyalási rendszereket hozzanak létre. A tagállamoknak – mivel e területen ők rendelkeznek hatáskörrel – szigorítaniuk kell a kollektív tárgyalásoknak a közbeszerzésben való alkalmazására vonatkozó szabályait.

6.6. A közintézmények, például az óvodák, az iskolák, a gondozó intézmények és a kórházak márkanevékké váltak, és más intézményekkel versenyeznek az ügyfelekért. Ebben a versenyben a „tisztaságot” és a takarítás minőségét megkülönböztető tényezőnek tekintik, amely közvetlenül befolyásolja az intézmények használóinak elégedettségét, valamint a versenyképességet.

6.7. A minőségi és a szociális szempontoknak a közbeszerzés során való figyelmen kívül hagyása negatívan befolyásolja a munkaerő fluktuációját is, ami a munkáltató, a megrendelő és a munkavállaló számára egyaránt hátrányos⁽²⁸⁾.

6.8. A munkahelyi oktatás és képzés előmozdítása biztosítja a magasabb minőséget és a munkavállalók jogait a közbeszerzésben. A szakképzés, valamint a képzések tanúsítása és hivatalos elismerése hozzájárul az ágazat elismeréséhez. Ha a pályázati eljárásokban elismernék ezek fontosságát, akkor többre értékelnék őket, és elfogadhatóbbnak tartanák azt a költséget, amelyet a vállalatok számára jelentenek, és amelyet mind az árban, mind a bérekben megfelelően el kell ismerni. A dolgozók képzése a takarítókivállalat felelőssége; ha a legalacsonyabb összegű ajánlatot választják, fennáll annak a kockázata, hogy a kiválasztott cég nem tud majd a törvény által előírt minimumnál többet beruházni a képzésbe és a biztonságba (vagy a gépekbe, az innovációba és az ezekhez kapcsolódó képzésekbe).

Kelt Brüsszelben, 2020. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽²⁷⁾ Szociális beszerzés (43. lábjegyzet), 47. o.

⁽²⁸⁾ Market Exposure and the Labour Process: The Contradictory Dynamics in Managing Subcontracted Services Work. REFERENCES.

MELLÉKLET

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították:

1.10. pont

A pont törlendő:

~~Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy a takarítási ágazat közbeszerzéseinek végrehajtási szakaszában kísérjék kiemelt figyelemmel és érdemben ellenőrizzék a szociális, környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontokat érintő jogszabályi és szerződéses kötelezettségek, valamint a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági szempontok tiszteletben tartását.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 61

Ellene: 105

Tartózkodott: 9

2.1. pont

A következőképpen módosítandó:

A jelen vélemény fő célja arra vonatkozó ajánlások megfogalmazása, hogy a közbeszerzés miként alkalmazható a minőségi foglalkoztatás elterjedését és a munkahelyi méltóság szélesebb körű érvényesülését biztosító eszközként a takarítási és üzemeltetési szolgáltatások terén.

A szavazás eredménye:

Mellette: 61

Ellene: 107

Tartózkodott: 9

4.3. pont

A következőképpen módosítandó:

A takarítási és üzemeltetési szolgáltatások ágazatában a piacra lépés korlátai alacsonyak vagy nem is léteznek. A takarítási szolgáltatások munkaerő-igényesek, és a takarítóvállalatok a bevételük közel 80 %-át a munkaerőköltségre fordítják, ami nagyon kicsi árrést hagy az ilyen cégeknek. Ezért a megrendelők (akár a köz-, akár a magánszektorból) beszerzési döntése lefelé nyomja az árakat, aláásva ezzel a szociális normákat és a takarítói munka méltóságát.

A szavazás eredménye:

Mellette: 61

Ellene: 108

Tartózkodott: 8